

Kvinnor för fred

*För fred på kvinnors villkor – för fredliga konfliktlösningar
information och studier om fredsfrämjande utveckling*

Makt åt kvinnor i fredsprocesser

Äntligen! För första gången på årtal ges fredspriset i år till kvinnor som arbetar för fred med fredliga metoder: Leymah Gbowee, som organiserade de liberianska kvinnorna att fredligt sätta sig och vägra att flytta sig till dess att männen kommit överens om ett fredsavtal, Ellen Johnson Sirleaf, som därefter blev president och som tillsammans med kvinnorna i Liberia fortsatt fredsarbetet och Tawakkul Karman, som med hjälp av sociala medier organiserat motståndet i Jemen med fredliga metoder.

Dessa tre kvinnor får fredspriset med särskild hänvisning till Säkerhetsrådets resolution 1325. Resolutionen antogs år 2000. Säkerhetsrådet markerade därmed att kvinnors rätt att delta i hela fredsprocessen är en säkerhetsfråga. Alla medlemsstater måste följa

Säkerhetsrådets beslut. Kvinnors viktiga roll att förebygga och lösa konflikter och verka fredsbyggande slogs fast.

Som före detta generalsekretär Kofi Annan uttryckte det: "Det är bara om kvinnorna deltar, i lika hög grad och på samma villkor som män, som vi kan bygga upp de grunder som är en förutsättning för fred, utveckling, demokrati, mänskliga rättigheter, lag och ordning."

Kvinnor skall ha rätt att delta fullt ut i hela fredsprocessen; genom förebyggande, konfliktlösning, medling, observation, fredsförhandlingar och beslutsfattande. Målet måste vara 50 procent kvinnor. I resolutionen 1325 ingår också frågan om våldtäkt och sexuella övergrepp i väpnade konflikter och straff för detta, som sedan tagits upp

specifikt i resolution 1820 och 1960. FN har utsett Margot Wallström som särskild representant i dessa frågor, som hon med kraft genomför. Men varje land borde utse en särskild ansvarig för genomförande av resolutionen.

Kvinnor för fred, Riffi, SEK, UN Women och IKFF ingår i och samarbetar i Operation 1325 med Kvinnolobbyn som adjungerad medlem. I vår strategiska plan fram t o m 2016, som enhälligt antogs av årsmötet, slås fast att vi arbetar nationellt, regionalt och internationellt för att öka kvinnors deltagande i hela fredsprocessen och att sexuellt våld mot kvinnor under och efter konflikter skall stoppas.

Hittills har vi under flera år arbetat genom seminarier såväl i Sverige som i regionen med brobyggande mellan kvinnor i Israel och Palestina och mellan kvinnor i Norra och Södra Sudan och påbörjat ett arbete i Irak. Dessa arbeten fortsätter men i delvis andra former. Ett arbete för att förstärka kvinnorna i den arabiska våren planeras. Det nordiska samarbetet fortsätter med ambitionen att granska hur Sverige tillämpar resolution 1325 i Afghanistan. Detta arbete skall ske i samarbete med Kvinna till Kvinna och Svenska Afghanistankommittén.

Vi fortsätter vår utbildning via Sida i Härnösand av myndigheter inom området som polis, rättsväsende, räddningsverk med flera och genomför i höst för första gången tillsammans med Kvinna till Kvinna och Indevlop en utbildning under fyra veckor av myndighetsrepresentanter från afrikanska länder, Colombia och Georgien hur resolutionen skall tillämpas och hur folkrörelser kan involveras.

Den utbildning som vi nyligen genomfört om SSR (Säkerhetssektorreform) med kvinnor från Mellersta Östern, Irak och Sudan och svensk personal från dessa områden om samarbete mellan utsända och kvinnor lokalt, planerar vi att följa upp lokalt. Kvinnoorganisationerna lokalt är viktiga delar i ett sådant arbete.

Vi fortsätter naturligtvis vårt påverkansarbete på politiker i riksdag och regering. När fredspriset tillkännagavs gjorde statsministern ett uttalande om att världen skulle bli fredligare om vi fick en bättre maktbalans mellan kvinnor och män. Det

Foto: Privat

Maj Britt Theorin, socialdemokratisk politiker med stort engagemang i freds- och nedrustningsfrågor.

påminde vi honom om och om det löfte som regeringen gav förra året vid 10-årsfirandet av resolutionen att tillsätta en särskild ambassadör för 1325. Det är hög tid att fullfölja det löftet och tillsätta en särskild ambassadör för förverkligande av 1325.

Det räcker inte med vackra ord utan kräver såväl ekonomiska som personella resurser för att fullfölja Säkerhetsrådets beslut om kvinnors fulla deltagande i hela fredsprocessen.

Maj Britt Theorin

Utställning om fredsmarscher

Utställningen är Catharina Stenbergs "referat" av de tre marschererna samt en kort historik av deras upprinnelse. Hennes bilder är en viktig del av utställningen. På varje sida finns också en dikt av Ingrid Sjöstrand.

Utställningen är bekostad av KFF men också tänkt att finnas i Uppsala.

Vill du bli medlem och stötta fredsarbete och kvinnors rättigheter lokalt och globalt?

Årsavgiften är 180 kronor och som stödmedlem betalar man 100 kronor per år.

Sätt in pengarna på plusgirokonto: 439 12 25-2. Glöm inte att ange namn, adress, telefonnummer och eventuell e-post adress.

Läs mer om vårt arbete på www.kvinnorforfred.se.

Årsmötet

Årsmötet 2012 är den 22 april på Kvinnor för Freds kontor, Hammarby Allé 93. Mer information kommer senare.

Kvinnor för fred

- Bildades 1978 och är partipolitiskt och religiöst obunden
- Anordnar kunskapsseminarier om bland annat kärnvapen, vapenexport och kränkningar av mänskliga rättigheter
- Ger ut rapporter, böcker och häften
- Påverkar regerings- och riksdagspolitiker genom uppvaktningar och skrivelser
- Har planerat och deltagit i flera stora internationella fredsmarscher och kvinnokonferenser
- Arrangerar och deltar i demonstrationer
- Håller i internationella kvinnoprojekt för fred och demokratisering i Israel/Palestina, Irakiska Kurdistan och Västsahara
- Samarbetar med KFF i Norden, Nederländerna, Schweiz och Wafe i England
- Arbetar aktivt för FN:s resolution 1325 – för att öka kvinnors deltagande i konfliktförebyggande och fredsbevarande arbeten
- Stöder OSSEs arbete med konfliktlösning utan vapen
- Stöder organisationer som arbetar mot hedersrelaterat våld

Freds rörelsen på Orust:

Fred är mer än bara frä

De legendariska fredsaktivisterna Erni och Ola Friholt har en mångårig kamp för fred och solidaritet bakom sig. Deras arbete är förenat med kärlek till det lokala livet på Orust i Bohuslän och en stark vilja att stödja människor i de fattigaste delarna av världen.

Ola och Erni Friholt.

Erni och Ola Friholt bor i ett hus som en gång varit lanthandel i fiskeläget Stocken på Orust. Med havet och naturen precis utanför fönstret är det svårt att föreställa sig en värld av krig, kärnvapenupprustning och fattigdom.

Hemma hos Friholts finns en påtaglig värme som de frikostigt delar med sig av, och i huset finns deras gemensamma kontor, där bland annat Fredsrörelsen på Orust har sin utgångspunkt. Den gemensamma kärleken mellan paret Friholt sträcker sig längre bort än för de flesta, den finns med i deras kamp för en rättvis och fredlig utveckling i världen.

Årets internationella FN-dag manifesterades av Fredsrörelsen på Orust som bjöd in forskaren och kändaren av arabvärlden, Gösta Tompuri. Hans föreläsning på Henåns kulturhus handlade om händelserna och utvecklingen i bland annat Libyen. Till kulturhuset i Henån har ortsbefolkningen i många år kunnat komma för att lyssna och diskutera de aktuella teman som Ola och Erni tillsammans med övriga i styrelsen tycker är viktigt att informera och samtala om.

– Vi planerar freds rörelsens program långt i förväg så det

blev ett märkligt sammanträffande att kvällens arrangemang kommer att handla om de aktuella nyheterna om Gaddafi och Libyen, säger Erni.

Hon berättar om föreningens arbete som har funnits i över 25 år, medlemsantalet är cirka hundratre, varav hälften är utspridda över Sverige.

Gandhis drömmar

Huset vid bryggan där paret Friholt lever var en gång i tiden Olas barndomshem men nu har det på ett varsamt sätt moderniserats. Det finns både solfångare och havsvärme som energikällor.

Många personer som har besökt Stocken på Orust genom åren har säkert varit och fikat på deras solidariska café, som till för några år sedan hade kök i källaren och servering på bryggan framför huset. Där serverades rättvisemärkt kaffe och te, kakorna och tårtorna hade namn som Mahatma Gandhis drömmar, bakelsen Rosa Luxemburg, mandeltärtan Amandla Mandela. Nu finns bara konstgalleriet kvar, där ställer Ola ut sina egna målningar, motiven är ofta hembygdens havsmiljö.

Erni och Ola skriver just nu på en bok som ska handla om

Bryggcafé Stocken, och vilken betydelse det fått för parets fredsarbete.

Kollektiv skuld

Erni berättar särskilt om Zitzerrepubliken som freds rörelsen på Orust bistår; det är en serbisk ideell rörelse som vapenvägrade under kriget mot Kroatien 1992 och senare gav råd till vägrare i Bosnien och Kosovo. Numera kämpar Serbiens folk för det dagliga brödet, och Zitzer manar oss att hålla deras idéer levande. Det är sådana historier som boken kommer att handla om i kombination med Bryggcaféets recept.

– Det var här hemma i den här miljön som jag började förstå hur den ojämlika fördelningen av jordens resurser gradvis kommer att få små byar att dö ut, säger Ola fundersamt. Den ekonomiska tillväxten efter andra världskriget skapade problem för den lokala näringen här på västkusten. Små orter skulle inte komma att överleva den politik som främjade storskalighet med ensidig inriktning på tillväxt. Jag tyckte också att det var outhärdligt att leva med insikten att vår utveckling utnyttjar länder i tredje världen, säger han.

Ola beslöt tidigt att börja arbeta med U-grupper, som det hette på den tiden, och han engagerade sig i Svalornas Indienprojekt som var en del av det svenska solidaritetsarbetet. Under den här tiden hade inte Ola och Erni ännu mötts, det blev först några år senare efter att båda på skilda håll sagt upp sig från sina lärarjobb och separerat från sina respektive familjer. Kärleken förde dem sedan ut i världen på gemensamma resor till Indien och Bangladesh, men var och en för sig.

– Fred är mer än bara frånvaro av krig, säger Erni med eftertryck.

Hon berättar om barndomen i ett krigsdrabbat Europa, om pappan som blev skjuten krigets sista vecka och om sin aversion mot Österrike efter kriget. När freden kom 1945 kunde hon trots allas fredsglädje ändå inte känna att kriget var slut, allt var ju sönderskjutet, säger hon. Fattigdomen och bristen på det nödvändigaste var ständigt närvarande, trots att det riktiga kriget upphörde.

– Jag kände mig smutsig och levde med den kollektiva skuld känslan efter kriget. Inte bara pappa och min bror hade tagits ifrån mig, utan också

mitt fosterland, säger Erni och förklarar hur svårt det sedan var att ha kvar sin mamma och syster i Österrike medan hon själv flyttade till Sverige för att starta ett nytt liv.

Trots att Ernis och Olas tidiga erfarenheter och uppväxtförhållanden skiljer sig fundamentalt åt så är deras starka vilja den samma, att förena det lilla med det stora, det lokala med det globala. Att båda dessutom beslöt på var sitt håll att börja arbeta heltid som frilansande fredsaktivister gör deras engagemang unikt och utgör en bestående kraft i deras liv.

En samlad kraft

Erni var en bland tusen freds kvinnor från hela världen som nominerades till Nobels fredspris år 2005, men hon fick i stället tillsammans med Ola ta emot det lilla Fredspriset samma år. Det är en utmärkelse som Sveriges Fredsråd delar ut på FN-dagen. En av motiveringarna löd att paret har medverkat till att internationalisera Sverige i fredskampen. Ernis fredsprojekt har varit många: byutveckling i Indien, kampen för kvinnors rättigheter i Bangladesh och internationella fredsmarscher är bara några exempel.

Ånvaro av krig

– Den svenskägda vapentillverkaren Bofors levererade fram till 70-talet vapen till cirka 70 länders krigföring, tillägger Erni.

Hon beskriver hur Svenska freds arbetade mot planerna på svenska kärnvapen, ett arbete som pågick tillsammans med kvinno- och miljörelsen. De olika grupperna hade mycket gemensamt på den tiden och hängde ihop på ett annat sätt än idag.

– Tillsammans var vi en samlad kraft och påverkade enormt i kampen mot USA:s och Natos krig, förklarar hon.

Jagriti Vihara

Det går inte att återge den vikt som paret Friholt har haft för fredsarbetet både i Sverige och utomlands, men det är tydligt att Olas arbete med byutvecklingsprojektet Jagriti Vihara i Indien är särskilt betydelsefullt för honom.

– Jagriti Vihara är en fredlig rörelse med syfte att öka befolkningens självkänsla och väcka deras initiativkraft, säger Ola. Ursprungsfolken som bland annat bor i Jharkhand lever nära naturen och de kan allt om hur man tar vara på skogens resurser. Men deras livsnödvändiga djungelområden skövlas år efter år av entreprenörer. Hela byar slukas av kolgruvornas dagbrott och människor måste finna nytt land, förklarar han.

Orimliga rapporter

Ola och Erni berättar om den nästkommande gemensamma resan till Indien i januari. Ola ska göra en uppföljning och redovisning av ett SIDA-projekt, och Erni ska skriva om kvinnornas situation.

– Vi kommer bara att vara i Indien en månad den här gången, förr i tiden kunde vi vara borta

längre, säger Erni. En gång åkte jag hela vägen till Indien med en bil som var fullastad med saker, och då tog resan dit sex veckor att göra.

Hon tillägger att idag har allt blivit dyrare så resorna blir inte lika långvariga. Erni menar också att bistandsarbetet genom Forum Syd och SIDA har blivit svårt att genomföra sedan Sveriges borgerliga regering drastiskt ändrade förutsättningarna för bidrag till bistandsprojekt.

Ola tycker att detta kräver orimlig tid och skapar irritation. Hjälparbetet blir lidande.

– Nu förväntas rapporterna innehålla omedelbara resultat och det ska finnas teoretiska resonemang efter orealistiska schabloner lagda på allt som görs i bistandsprojekten.

Fistulasjukhuset

Ett av Erniss projekt var hennes aktiva medlemsskap i Kvinnorådet för Internationellt Bistånd (KIB). Där kom hon i kontakt med Fistulasjukhuset i Etiopien och skrev om de förlösningsskadade kvinnorna som opereras och rehabiliteras genom stiftelsen, och återfått sin värdighet. Rapporten beskriver deras livslånga lidande. Mer än 25 000 kvinnor dör årligen under sin vandring, på nästan

Ola Friholt visar en av sina målningar. Motiven är ofta hämtade från hembygdens havsmiljö runt Orust.

obefintliga vägar, på väg till ett sjukhus. Men några tusen skadade kvinnor kommer fram och kan räddas.

”Fistulasjukhuset finns i Etiopien men kunde ligga var som helst i världen där kvinnors lidanden inte tillmäts någon betydelse”, skriver Erni i sin rapport. ”Om bara en del av alla resurser som används för patriarkatets upprustning och krig kunde omdirigeras till konstruktiv samhällsutveckling skulle de

efterlängta fredliga samhällena komma mycket närmare.”

Text och foto:
Git Skoglund

Läs mer: *Med ansiktet mot vinden – om kamp för livet i Indien och Sverige* (1984) av Ola och Erni Friholt
Fredsrelsen på Orust: www.fredsrelsen-pa-orust.se
Jagriti Vihara: www.jvv.se
Fistulastiftelsen: www.fistulasjukhuset.se och www.fistulafoundation.org

– Under 70-talet var vi med och startade ett bokcafé i Göteborg och producerade tidskrifter som PAX och Milda makter. Tidningarna gav ut information om det aktuella läget inom fredsforskningen, säger Ola.

Han beskriver vilken skillnad det var på den tiden med engagemanget. Då låg fokus på kamp mot kärnkraft och kärnvapen.

– Vi hade själva en bredare syn på vad som bygger en fredlig utveckling, tillägger han.

Fredsforskaren Gösta Tompuri och Johan Söderpalm samtalar efter föreläsningen på kulturhuset i Henån.

Erni och Ola Friholt bor i ett hus som en gång varit lanthandel. Här finns deras gemensamma kontor där bland annat Fredsrelsen på Orust har sin utgångspunkt.

Militarisering av rymden

I juni reste Ingela Mårtensson till North Andover, Massachusetts för att delta i Global Networks seminarium om "Missilförsvar och ändlöst krig". Hon deltog också i en demonstration mot en av de viktigaste krigsindustrierna i USA – Raytheon som är världsledande inom missilproduktionen.

Global Network är ett internationellt nätverk, som skapades 1992 mot kärnvapen och militarisering av rymden. Inom nätverket finns 160 grupper anknutna världen över. En av de ledande personerna inom nätverket är Bruce Gagnon, en före detta militär som kommit på andra tankar och nu aktivt verkar som koordinator.

I vintras visade svensk television dokumentären "Pax Americana and the Weaponization of Space", som producerats av Global Network och som handlar om USA:s ambitioner i rymden. Filmen har visats i många andra länder i Europa och Latinamerika samt Kanada. Men den har inte lyckats få någon distributör i USA.

"Peace in Space 2011"

Agneta Norberg är en av få svenska fredsaktivister som deltagit i Global Networks aktiviteter från starten. Hon tilldelades nätverkets pris "Peace in Space 2011" (fred i rymden) för hennes mångåriga och hängivna arbete i Sverige och Norden för att skapa medvetenhet om kapprustningen i rymden.

Agneta har de senaste åren arrangerat seminarier i Sverige med företrädare för Global Network från England, Tjeckien, Tyskland och USA för att upplysa om militariseringen av rymden och Sveriges medverkan i den tekniska utvecklingen för krigföring i rymden. Priset var ett erkännande av Agnetas bidrag till organisationen och freds rörelsen under många år.

Under Global Networks årsmöte antogs en deklaration

där man uttryckte sitt stöd för medborgarnas kamp i Sydkorea, Japan, Guam och andra nationer för att avlägsna amerikanska militärbaser. Vidare krävdes att:

- USA och Nato avstår från militära insatser i Mellanöstern och Afrika.
- Missilförsvaret upphör.
- Planer på det nya vapensystemet *Global Strike* skrotas (konventionellt vapen som ska ersätta kärnvapen).
- USA:s trupper i Irak, Afghanistan och Pakistan avlägsnas.
- Militära budgetar i hela världen minskas.
- Rymdprogram förändras till fredliga ändamål.

Militarisering av rymden

Rymden har varit militariserad ända sedan satelliter för kommunikation installerades. I dag förlitar sig militärer världen över på satelliter för kontroll, kommunikation, styrning, *early warning* och navigation med Global Position System (GPS). Det innebär att "fredlig användning" i yttre rymden inkluderar militär användning. Även missilförsvar som syftar till att skjuta ner installationer i rymden kan ses som en del av militariseringen av rymden.

En överväldigande majoritet av FN:s medlemmar är oroad över att en militarisering av yttre rymden kommer att leda till kapprustning. Därför är många stater övertygade om att enda möjligheten att förhindra detta är ett multilateralt avtal om förbud mot militarisering av yttre rymden. USA har blockerat en sådan resolution.

Varje år i början av oktober

Ingela Mårtensson (till höger) rapporterar från det internationella mötet med Global Network i USA.

arrangerar Global Network en rymdvecka (Keep Space for Peace Week) för att uppmärksamma vad som håller på att ske i rymden och hur det kommer att påverka vår planet.

Missilförsvar

USA har spenderat 200 miljarder dollar på missilförsvaret. Den 17 september 2009 annonserade president Barack Obama USA:s planer på ett missilförsvar i Europa (European Adaptive Approach), som ska fullföljas i fyra faser under åren 2011-2020. Tre veckor senare offentliggjordes att Obama skulle få Nobels fredspris det året.

Först skulle baser i Tjeckien och Polen etableras. Folkliga protester i Tjeckien fick politiker att motsätta sig att radarsystem skulle sättas upp på deras territorium. Nu gäller Rumänien i stället och eventuellt utplaceringar på fartyg i Medelhavet och Svarta havet. Syftet med det planerade missilförsvaret i Europa anges vara kärnvapenhotet från Iran. Samtidigt kan konstateras att Ryssland omringas av Natos militära installationer, vilket lett till reaktioner i Moskva.

På seminariet i North Andover konstaterade Regina Hagen från Tyskland att missilförsvaret är rena kassakon för krigsindustrin. Sedan 1945 har inget missilförsvar fungerat men trots det fortsätter planerna i förhoppning att någon gång kommer genombrottet. Ordförande för Global Network, Dave Webb, påminde om Reagans planer på "Star Wars", som gick ut på att skydda USA från missilattacker. Det lades ner då det var ett ogenomförbart projekt. Nu försöker man få politiker att tro att det finns möjlighet att lösa problemet och man spenderar

massor av pengar på något som inte går att lösa.

Raytheon

En demonstration mot en av de viktigaste krigsindustrierna i USA – Raytheon – genomfördes. Raytheon ligger i Massachusetts, grundades 1922 och är i dag ett växande företag. År 2009 omsatte Raytheon 25 miljarder dollar genom produktion av elektronik och vapensystem som robotar, radarsystem, sikten och målsökningsutrustning, kommunikationsutrustning, stridsledningssystem och satellitkomponenter. De tillverkar även marinelektronik som radar, sonar, ekolod och GPS-utrustning.

Enligt en universitetsrapport så stod försvarsindustrin för 26 miljarder dollar 2009, varav Raytheon står för det mesta. Under tio år (2000-2009) tredubblades den militära produktionen och försvarsindustrin sysselsätter nu mer än 100 000 personer i delstaten Massachusetts.

Aktiviteter nästa år

På årsmötet diskuterades också olika aktiviteter under kommande år, bland annat:

- Space for Peace Week – 1-8 oktober.
- Protester mot drönare – internationell dag i oktober.
- 10 år sedan invasionen av Afghanistan bör uppmärksammas.
- Militariseringen av den akademiska världen borde granskas mera.
- FN-resolution mot militarisering av yttre rymden.
- EU:s förhållande till militarisering av rymden bör undersökas.

Det beslutades att nästa årsmöte kommer att hållas på den

sydkoreanska ön Jeju för att få till stånd en internationell protest mot USA:s planer på en bas där. Mötet kommer att hållas i början av året.

Ny amerikansk bas

Jeju är en vulkanisk ö söder om sydkoreanska fastlandet. Det är ett turistmål på grund av natursköna stränder, intressant kultur och behagligt klimat. Jeju finns med på listan över världskulturarv och invånarna utsåg Jeju till fredens ö 2006. Den hotas nu av USA:s planer på att bygga en militärbas på ön. Basen ska ingå i försvarslinjen mot eventuella missiler från Kina.

Invånarna upplever att de kommer i centrum mellan två stormakter. De ser den tilltänkta basen som ett hot mot Sydkoreas nationella säkerhet. Men framför allt kommer tillvaron för öborna och den känsliga miljön att förändras. De vädjar om internationell solidaritet och protester mot militariseringen av Jeju.

Vad kan vi göra i Sverige?

Agneta Norberg och jag diskuterade vad vi kan göra i Sverige för att uppmärksamma frågan om rymden. Ett förslag var att arrangera ett möte i riksdagen med ledamöter och till exempel visa filmen Pax Americana. Detsamma skulle kunna göras i EU-parlamentet i samarbete med representanter från Global Network i England och Tyskland. Agneta föreslog på årsmötet att vi skulle vara värd för ett kommande årsmöte, 2013 eller 2014, som skulle kombineras med seminarium och demonstration. Deltagarna reagerade positivt på förslaget. Vi borde också arbeta för att ta fram ett informationsmaterial på svenska.

Ingela Mårtensson

Kvinnor
för fred

Säger ja till en vapenfri värld

Säger ja till provstopp och nej till kärnvapen

Säger ja till demokrati och fred

Säger ja till omställning militär verksamhet till civil

www.kvinnorforfred.se

I ett samarbete med Miljömagasinet, på sidorna 7-10, ger Kvinnor för fred denna vecka ut sin medlemstidning.

Den kommer ut fyra gånger om året.

Ansvarig utgivare: Eva Wilks